ATLAS

INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES 9.

July 09-10, 2022

University of Jaén, Spain

PROCEEDINGS BOOK

EDITOR

Assist. Prof. Dr. Ahmet KARDAŞLAR

Merve KIDIRYÜZ

ISBN: 978-625-8323-77-1

IKSAD GLOBAL Publications - 2022©

ATLAS

9th INTERNATIONAL SOCIAL SCIENCES CONGRESS

July 09-10, 2022

PROCEEDINGS BOOK

EDITORS:

Assist. Prof. Dr. Ahmet KARDAŞLAR

Merve KIDIRYÜZ

All rights of this book belong to

IKSAD Publishing House Authors are responsible both ethically and jurisdically

IKSAD Publications - 2022©

Issued: 04.08.2022

ISBN: 978-625-8323-77-1

ATLAS

9th INTERNATIONAL SOCIAL SCIENCES CONGRESS

CONGRESS PROGRAM

July 09-10, 2022 / Gran Hotel Havana, Barcelona, Spain

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via https://zoom.us/join site, enter ID instead of “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Moderator - responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.
- If you think there are any deficiencies / spelling mistakes in the program, please inform by e-mail until May 6, 2021 (17:00) at the latest.
- (All speakers required to be connected to the session 15 min before the session starts)
- Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

- *Before you login to Zoom please indicate your name surname and HALL number,* exp. H-1, HILMI KEMAL ALTUN

- *Türkiye, Algeria, Malaysia, Romania, India, Vietnam, Iran, Georgia, Azerbaijan, Israel, Ukraine, Lithuania, Nigeria, Kingdom of Saudi Arabia, Indonesia, Brazil,* Uganda

Zoom ID: 815 3232 5759

Zoom Passcode: 091011

10.07.2022
FACE TO FACE

Barcelona Time:
15^{30} : 16^{30}

Gran Hotel Havana
(Barcelona, Spain)

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Zeynep ÜSKÜL ENGIN

AUTHOR(S)	ORGANISATION	TOPIC TITLE
Lect. DÖNDÜ ÖZLEM KANTARCI	*Başkent University (Türkiye)*	LEGAL DIMENSION OF ADVERTISING USE IN INTERNET NEWSPAPERS IN TURKEY
Lect. Selçuk TEMEL	*Başkent University (Türkiye)*	USE OF CINEMATOGRAPHIC ELEMENTS IN CREATION OF SUPERHEROES
Lect. Hasan Eren ÇALIŞKAN	*Başkent University (Türkiye)*	TRANSFORMATION BY DIGITALIZATION IN NEWS WRITING TECHNIQUES: PROBLEM OF FREE WRITTEN TECHNIQUE
Prof. Dr. Zeynep ÜSKÜL ENGIN	*Galatasaray University (Türkiye)*	RECEPTION OF CIVIL LAW IN TURKEY AND WOMEN'S RIGHTS

CONTENT

CONGRESS ID	I
PROGRAM	II
PHOTO GALLERY	III
CONTENT	IV

Author	Title	No
Döndü Özlem KANTARCI	LEGAL DIMENSION OF ADVERTISING USE IN INTERNET NEWSPAPERS IN TURKEY	1
Selçuk TEMEL	USE OF CINEMATOGRAPHIC ELEMENTS IN CREATION OF SUPERHEROES	3
Hasan Eren ÇALIŞKAN	TRANSFORMATION BY DIGITALIZATION IN NEWS WRITING TECHNIQUES: PROBLEM OF FREE WRITTEN TECHNIQUE	5
Zeynep ÜSKÜL ENGİN	RECEPTION OF CIVIL LAW IN TURKEY AND WOMEN'S RIGHTS	7
Fatih YILMAZ Emrah KANBULAT	IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE USE OF PUBLIC SPOTS	21
Zafer GÜLSAR	THE EFFECT OF HABITS ATTRACTED DURING THE PANDEMIC ON THE SUCCESS OF STUDENTS WHO STAYED IN SCHOOL PENSIONS	23
Veli BATDI Hülya Gizem AÇIKKOL	EBA APPLICATIONS IN EDUCATIONAL PROCESS	25
Veli BATDI Mehtap YOKAK	AN OVERVIEW OF BLENDED LEARNING	34
Fatih YILMAZ Umut Berkan TEMİZ	THE USE OF VIDEO-BASED ACTIVITIES IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN PATTERN AND CULTURE TRANSFER	46
Ayça KAYA	A RHETORICAL DISCOURSE ON TEACHER QUALITY IN TURKEY	57
Canan NAKİBOĞLU Ümran ÖLMEZ	HIGH SCHOOL STUDENTS' AWARENESS AND KNOWLEDGE ABOUT MOBILE PHONE RADIATION	59
Canan NAKİBOĞLU Ümran ÖLMEZ	HIGH SCHOOL STUDENTS' KNOWLEDGE ABOUT NON-IONISING RADIATION	68
Selman UTKU Fatma Şebnem AKAL İLKHAN Taner ATASOY Yunus ŞAHİNLER	A NETWORK ANALYSIS APPLICATION USING 2021-2022 TURKISH FOOTBALL SUPER LEAGUE DATA: A DETAILED TEAM ANALYSIS ON PASSING FLOW AND GOAL POSITIONS	75
Nazlı ERSOY	MEASURING INNOVATION PERFORMANCE OF OECD COUNTRIES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF MCDM METHODS	82
Edip ÖRÜCÜ Birol ALTUN	THE MEDIATING ROLE OF JOB SATISFACTION IN THE EFFECT OF ORGANIZATIONAL JUSTICE PERCEPTION ON THE ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR	94
Edip ÖRÜCÜ Neza EGE	THE EFFECT OF PATERNALISTIC LEADERSHIP ON INNOVATIVE BEHAVIOR	106
Rola Younis Masoud Muhammed Zafar Yaqub	STRATEGIES FOR IMPROVING APPROPRIATE SERVICE QUALITY FOR PILGRIMAGES	120

TÜRKİYE'DE MEDENİ KANUN'UN KABULÜ VE KADIN HAKLARI

RECEPTION OF CIVIL LAW IN TURKEY AND WOMEN'S RIGHTS

Prof. Dr. Zeynep ÜSKÜL ENGİN

Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Orcid no: 0000-0003-0221-3731

ÖZET

Türkiye Medeni Kanun'unu Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra 1926'da İsviçre'den resepsiyon yoluyla almış ve daha sonra 2002'de yapılan değişikliklerle modernize etmiştir. Bir kanunun ülkenin isteğiyle başka bir ülkeden alınmasına hukuk dilinde resepsiyon denmekte ve sömürge ülkelerdeki akkültürasyondan yani bir ülkenin kendi kanununu başka bir ülkeye zorla dayatmasından farklılık arz etmektedir. Dolayısıyla Medeni Kanun'un kabülü bir resepsiyon hareketidir.

Medeni Kanun'un kabulü Türkiye Cumhuriyeti için sıradan bir kanun değişikliğini ifade etmemektedir, çünkü bu kanun aynı zamanda batılılaşmanın, modernleşmenin de bir sembolü olmuştur. Cumhuriyetin kurucuları günlük hayattaki sözleşmeleri, aile ilişkilerini, mülkiyeti düzenleyen Medeni Kanun'un öneminin farkında olmuşlar ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde her konuyu kapsayan bir Medeni Kanun olmayışının eksikliğini hissetmişlerdir. Dönemin en yeni, en fazla konsensüs içinde oluşturulmuş ve kadın erkek eşitliğine en fazla değer veren kanun İsviçre Medeni Kanun'u olduğu için o kanun bütünüyle hukuk sistemine dahil edilmiştir.

Gerçekten de Türk Medeni Kanun'u Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Ahmet Cevdet Paşa başkanlığında tarafından yazılan Mecelle'den çok daha kapsamlı ve günün koşullarına daha uygundur. Bunun yanında kadın-erkek eşitliği açısından birçok yenilik getirmiştir: Osmanlı İmparatorluğu döneminde şer'i hükümlere göre erkekler dört kadınla evlenebilirken, İmparatorluğun son zamanlarında çıkan bir kanuna göre ilk eşin ve sonraki eşlerin izin vermesi ile çok eşli evlilikler yapılabilmekteydi. Medeni Kanun'un getirdiği düzenlemeyle tek eşli evliliklere izin verilmiş, kadın ve erkek temsilciler aracılığıyla değil, bizzat devletin görevlisi önünde evlenmeye rızalarını açıklayarak evlenmeye başlamışlardır. Bunun gibi boşanma ve miras gibi yapılan yeniliklere başka örnekler de verilebilir.

Elbette yapılan bu yenilikler bir günde olmamış, bir sürece yayılmış, bu süreç içerisinde de tartışılmıştır. Birçok konuda eleştiri almıştır, başlıca dikkati çeken konunun çok kadınla evliliğe izin verilmemesidir. Dönemin erkekleri ellerinden alınan bu hak karşısında oldukça eleştirel yaklaşmışlarsa da, Medeni Kanun'dan önceki çok eşli evlilikler geçerli sayılmış, ancak saha sonra buna izin verilmemiştir. İlginç olanın Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında yapılan bir araştırmanın çok eşli evliliklerin halk arasında yaygın olmadığıdır.

Bugün gelinen noktada Medeni Kanun'un toplumun çok büyük bir kesimi tarafından benimsendiği, kadınların haklarının bilincinde olduğu, bu hakları kullanmak için savaştıkları bilinmektedir. Elbette toplumsal sorunlar yok değildir: boşanmak isteyen kadınların kimi zaman şiddete uğradıkları, hatta canlarından oldukları bilinmektedir. Ancak her şeye rağmen medeni kanunun getirdiği hukuki düzenin özellikle kadınlar açısından çok olumlu olduğunu belirtmek gerekir.

Bu makalede Medeni Kanun'un kabulüne dek olan süreç incelenecek ve Cumhuriyet sonrasında izlenen yol açıklanacak ve bu kanunun önemine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Medeni Kanunu, Kadın Hakları, Medeni Haklar.

ABSTRACT

Turkey adopted the Civil Code from Switzerland in 1926 after the establishment of the Republic, and then modernized it with the amendments made in 2002. Taking a law from another country at the request of the country is called reception in the language of law, and it differs from acculturation in colonial countries, that is, when a country imposes its own law on another country. Therefore, the adoption of the Civil Code is a reception movement.

The adoption of the Civil Code does not represent an ordinary law change for the Republic of Turkey, because this law has also been a symbol of westernization and modernization. The founders of the republic were aware of the importance of the Civil Code regulating contracts, family relations and property in daily life and felt the lack of a Civil Code covering every issue during the Ottoman Empire period. Since the Swiss Civil Code was the newest, most consensual law of the period, and which values the equality of men and women the most, that law was completely included in the legal system.
Indeed, the Turkish Civil Code is much more comprehensive and more suitable for today's conditions than the Mecelle, which was written by Ahmet Cevdet Pasha in the last periods of the Ottoman Empire. In addition, it brought many innovations in terms of equality between men and women: While men could marry four women according to the Shari'ah provisions during the Ottoman Empire, polygamous marriages could be made with the permission of the first wife and subsequent spouses, according to a law enacted in the last days of the Empire. Monogamous marriages were allowed with the regulation introduced by the Civil Code, and they started to marry by expressing their consent to marry in front of the official of the state, not through male and female representatives. There are other examples of innovations such as divorce and inheritance.
Of course, these innovations did not happen in a day, they were spread over a period of time and discussed during this process. It has received criticism on many issues, the main striking issue is that marriage with multiple women is not allowed. Although the men of the period were very critical of this right that was taken away from them, polygamous marriages before the Civil Code were considered valid, but this was not allowed after the field. What is interesting is that a study conducted in the last years of the Ottoman Empire found that polygamous marriages were not common among the people.
At the point reached today, it is known that the Civil Code has been adopted by a very large part of the society, that women are aware of their rights and that they are fighting to use these rights. Of course, there are social problems: it is known that women who want to divorce sometimes suffer violence and even lose their lives. However, it should be noted that the legal order brought by the civil law is very positive, especially for women.
In this article, the process until the adoption of the Civil Code will be examined and the path followed after the Republic will be explained and the importance of this law will be mentioned.
Keywords: Turkish Civil Code, Women's Rights, Civil Rights.

Türkiye'de Medeni Kanun'un Kabulü ve Kadın Hakları

GİRİŞ:

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu birçok radikal değişikliğin yanında medeni hukukta da bir dönüşüm yaşanmasına neden olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti hukuk alanındaki değişikliklere 1924 yılında şer'i mahkemeleri yürürlükten kaldırmakla başlamış, bu şekilde ikili mahkeme düzeni sona erdirilmiş, yargı dini nitelikten arındırılmıştır. Bunu, 1926'da İsviçre Medeni Kanunu'nun kabulü izlemiştir. Hukuk alanındaki en büyük reformun bu kanunla yapıldığı ifade edilmektedir.[1]

*Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Bu kanunun İsviçre'den alınmasının birçok nedeni vardır, herhalde nedenlerin başında bir toplumsal dönüşüme yol açacak, ihtiyaçları karşılayacak bir kanunun hazırlanamamış olması yatmaktadır. Resepsiyon yoluna gidilmeden önce, Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarından başlayarak bir medeni kanun oluşturma çabalarının varlığı görülmektedir. Bunun sonucunda ortaya Mecelle'nin çıkmıştır. Ancak Mecelle'de bir Medeni Kanun'da olması gereken miras, kişiler ve aile hukukuna ilişkin bölümlerin bulunmadığı bilinmektedir.[2] Ayrıca ilahi hukuktan esinlenerek hazırlanmış olması, aile hukukuna ilişkin düzenlemenin muhafazakârların tepkisinden çekinilerek şeriata aykırı olmamak kaygısıyla yapılmamış olması da dikkat çekicidir.[3]

Resepsiyon yoluna gidilmesinin iki temel nedeni olduğu düşünülmektedir: Bunlardan ilki, imparatorluktan ulus-devlet modeline geçilmesi, ancak bu geçiş sürecinde Batılı modellerin örnek oluşturdukları düzeni sağlayan kanunların bulunmayışı, ikincisi ise ulusun, devletin kuruluşunda ve yasama hareketinde önemli bir rolünün olmayışıdır.[4] Bunu anlamak kolaydır: Çünkü modernleşme süreci, iktidardan pay almak isteyen yeni bir sınıfın ortaya çıkmasıyla, Avrupa'da birçok ihtilali, savaşı beraberinde getirmiş, barışın sağlanmasıyla yeni bir düzen kurulmuştur; oysa Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş süreci çok başkadır. Birçok radikal değişikliğe gidilerek yeni bir düzen yaratılmak istenmiştir.[5]

I) Medeni Kanun'un Kabulü:

Medeni Kanun, toplumun gelenek ve göreneklerini yansıtmayı hedefleyen bir kanun olmamıştır, tam tersine Medeni Kanun'dan beklenen bu gelenek ve görenekleri değiştirmesi, toplumun başka alışkanlıklar edinmesini sağlamaktır.[6] Türkiye Cumhuriyeti'nde, Medeni Kanun'un kabulü, Avrupalılaşma, modernleşme yolunda atılan en önemli adım olarak görülmüştür. Modernleşmeden anlaşılan batılılaşma, kalkınma ve yeni bir kültür yaratma olduğundan, toplumsal bir dönüşüm kaçınılmaz olmuştur.[7] Bu hedefin tam olarak bir türlü tutturulamaması, bugünkü toplumsal ve siyasal sorunların temelinde yatan nedendir.

**Bu çalışma Galatasaray Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından SBA-2022-1093 no'lu proje kapsamında destelenmiştir. Yazar bu desteğinden ötürü Galatasaray Üniversitesi'ne minnettardır.

[1] Bihterin Vural Dinçkol, **Atatürk Devrimi**, İstanbul, Der Yayınları, 2001, s. 177.

[2] Cem Baygın, "**Atatürk'ün Hukuk Devrimi**", Atatürk'ün 125. Doğum Yılında Armağan, Erzincan, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2007, s. 21. Ayrıca bu konuda Bkz. Tahiroğlu, Bülent; "**Tanzimat'tan Sonra Kanunlaştırma Hareketleri**", Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, İstanbul, İletişim Yayınları, 1985, C.: II, s. 594.

[3] Halil Cin, **İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1974, s. 286.

[4] Mehmet Akad, "**Türk Hukuk Tarihi Üzerine**", Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2006/1, s. 13.

[5] Norbert Rouland, **L'Anthropologie Juridique**, Paris, PUF, 1990, s. 89.

[6] Göle, **Modern Mahrem**, İstanbul, Metis Yayınları, 2004, s. 105.

[7] Halis Çetin, "**Gelenek ve Değişim Arasında Kriz: Türk Modernleşmesi"**, Doğu-Batı, Yıl: 7, Kasım, Aralık, Ocak 2003-2004, s. 25.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, hızla çağdaşlaşmak ve batılılaşmak yolunda atılan adımların devrimci ve ödünsüz olduğu rahatlıkla söylenebilir. O döneme dek uygulanan kuralların, her halükârda yapılmak istenen toplumsal dönüşüme elverişli olmadığı açık olduğuna göre, hem toplumun kabul edebileceği, hem de sözü edilen dönüşümü çabuklaştıracak nitelikte bir kanun olması gerekmektedir. Yeni bir medeni kanun yapılması için komisyonlar kurulmuş, ancak somut bir sonuca varılamamıştır. Bu çabalar sonsuza dek süremeyeceğinden radikal bir karar verilmesi gereği ortaya çıkmıştır.[8] Dönemin ileri gelenlerinin bir an önce gerekli düzenlemelerin yapılmasını istedikleri ve toplumun çok kısa bir zamanda kabuk değiştirmesini diledikleri görülmektedir.[9] İsviçre Medeni Kanunu'nun bu amaçlara uygun düşeceği öngörüldüğü için kabul edildiği anlaşılmaktadır.

İsviçre için muhafazakâr olduğu ileri sürülebilecek kanunun, Türkiye için devrimci bir nitelik taşıdığı, liberal ve bireyci esaslara dayandığı, bununla birlikte toplumsal değerlere de yer verdiği, demokratik ve laik bir niteliğe sahip olduğu ve bu nedenle yeni kurulan cumhuriyetin halkının ihtiyaçlarına cevap verebileceği düşüldüğünden kabul edildiği görülmektedir.[10] Ayrıca kabul edildiği tarih itibariyle dikkat çeken bir başka özelliği de kanunun oldukça arı bir Türkçe ile kaleme alınmış olmasıdır, kanunu okuyan herkesin anlayabileceği bir dilde yazılmış olmasına önem verilmiştir.[11]

Medeni Kanun'un gerekçesine bakıldığında, sadece bir kanunun gerekçesi değil, laikliğin, cumhuriyetin, kurulmakta olan bir devletin gerekçesi ve aynı zamanda bu devleti kuranların hukukla sosyoloji arasındaki bağı önemsedikleri de görülmektedir.[12] Bu nedenle, Medeni Kanun'un kabulü büyük önem taşımaktadır.

Batıdaki kanunlar ile modernleşme arasındaki ilişki ile Türkiye'deki Medeni Kanun ile modernleşme arasındaki ilişki birbirinden çok farklıdır. Çünkü Batıda, kanunlar varolan kültürel, ekonomik, toplumsal

[8] Hidayet Aydıner, "**Biz ve Kanunu Medenimiz**", İş, Türk Medeni Kanunun XV. Yıl Nüshası, No: 30-31, C.: VIII, 1941, s. 90.

[9] Nitekim, dönemin adalet bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un Medeni Kanun'un görüşülmesi sırasında T.B.M.M.'de şu sözleri söylediği belirtilmektedir: "Arkadaşlar, bu kanunlar inkılâbın anlam ve kavramları tespit edeceklerdir. Bu itibarladır ki, bir an evvel tasdikleriyle yayınlanması, Türk milleti için hayati bir zarurettir. Bunlar bir an evvel tatbikat sahasına girmedikçe, kararınızda vücuda getirilen inkılâp büyük bir mana ifade edemeyecek ve ondan tamamiyle faydalanmak mümkün olamayacaktır." Tezer Taşkıran, **Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Kadın Hakları**, Ankara, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları, No: 5, s. 116.

[10] Kemal Oğuzman/ Nami Barlas, **Medeni Hukuk Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, İstanbul, Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., , 2007, s. 23.

[11] Ahmet, Kılıçoğlu; "Medeni Kanunumuzu Nasıl Değiştirdik", Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.: 22/3, 2016, s. 1718.

[12] Can, **Hukuk Sosyolojisi ve Tarihi Açısından Resepsiyon**, s. 186.

değişmelerin sonucunda ortaya çıkarılırken, Türkiye'de bunun tam tersi olmuştur.[13] Batıdaki modernleşme sürecinde kilise-devlet ilişkilerindeki devlet lehine değişim ne denli etkiliyse, Türkiye'nin modernleşmesinde Medeni Kanun o denli önemlidir. Modernleşmenin itici gücü, kaynağı, çağdaşlaşmayı hedefleyen bu kanunda bulunmaktadır.[14] Modernleşme ile kadın arasında kurulan bağın paralelliği göz önünde tutulursa, Cumhuriyetin ilk yıllarında, bir "devlet feminizm"inden[15] söz edecek kadar kadının durumunu iyileştirecek hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin başında da Medeni Kanun'un geldiğini söylemek mümkündür.

II) Medeni Kanun'un Sosyolojik Etkisi:

Aile ile toplumsal yapı arasındaki etkileşim inkâr edilemez. Ailenin oluşum süreci, yapısı doğrudan toplumun yapısına etki ettiği gibi, toplumdaki devrim niteliğindeki değişimler de ailenin yapısını değişime uğratır. Köklü toplumsal değişiklikler söz konusu olduğunda, ailenin artık özel alan olmaktan çıkıp kamusal alan haline getirildiği görülür. Siyasal ve toplumsal yapıyla beraber aileyi biçimlendirme hedefine ulaşmak için gerekli çabalar içine girilir.[16] Aileye ilişkin düzenlemelerde radikal değişiklikler yapmak, borçlar hukuku ya da ticaret hukuku alanında yapılanlardan çok daha fazla kendini toplumsal yapıda hissettirmektedir.[17] İşte yeni Medeni Kanun ile toplumsal bir dönüşüm yaratarak ve kadınla erkeği aynı seviyeye getirerek, İslam hukukunun kabul ettiği birden fazla kadınla evlenme ve sadece erkek için geçerli olan kolay boşanmalara engel olarak, evlenme törenini tarafların hazır bulunduğu resmi bir yerde yaparak evlenmeyi devletin denetiminde gerçekleştirmek, laik bir çehreye büründürmek hedeflenmiştir.[18] Bu nedenle, aile hukuku reformu denilince de akla gelen reformlardan birincisi Medeni Kanun'dur. Medeni Kanun ile amaçlanan, geçmiş hukuk sistemiyle olan bağların kopartılması ve aile yapısını değiştirerek Batı uygarlığının ve Batı kültürünün taşınmasına yardımcı olunmasıdır.

Medeni Kanun, aileyi toplumsal bir kurum olarak ele alıp, saygı ve sevgi temelinde değerlendirmiş, kadın ve erkeğin karşılıklı sorumluluklarını göz önünde bulundurmuş ve çocuğun eğitimine önem vermiştir. Bu özellikleri nedeniyle, Medeni Kanun'un bireyci esaslardan uzak olduğu tespiti de

---

[13] Göle, a.g.e., s. 105. Ayrıca Bkz. İştar B. Gözaydın, "**Türkiye Hukukunun Batılılaşması**", Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık, C.: III, İstanbul, İletişim Yayınları, 2004, s. 294-295.

[14] Göle, **Modern Mahrem**, s. 103.

[15] Ülker Gürkan, "**Türk Devleti ve Kadına Yönelik Hukuk Politikası**", 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek, Ankara, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 1997, s. 13.

[16] Zafer Toprak, "**II. Meşrutiyet Döneminde Devlet, Aile ve Feminizm**", Ankara, Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, C.: I, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1992, s. 228.

[17] Sami Okay, "**De Quelques Problèmes Résultant de la Réception en Turquie**", Annales de la Faculté d'Istanbul, C.: 5, S.: 6, 1956, s. 175.

[18] Gotthard Jaeschke, "**Türk Hukukunda Evlenme Akdinin Şekilleri**", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.: XVIII, 1952, s. 1147-1148.

yapılabilir. Ancak, bundan böyle kadının evlenirken kendi iradesinin yeterli olması, başka birinin iznine ihtiyaç duymaması bireye saygılı bir kanun olduğunu da ortaya koymaktadır.

Bundan böyle, Müslümanlarla azınlık olarak ifade edilen Müslüman olmayan vatandaşların evlenme süreçlerine ilişkin farklılık kalmadığı görülür. Genel olarak, modern devletlerde, hukuk sisteminin birliği, tüm yurttaşların aynı hukuk sistemine dahil olması, en önemli hedeflerden biri olarak görülmüştür.[19] Osmanlı döneminde, azınlıklar hep Müslümanlardan ayrı tutulmayı istemişler, kendi dinlerine ve kültürlerine uygun bir şekilde evlenmişlerdir. Ancak, Medeni Kanun'un kabulüyle birlikte azınlıkların da Müslümanlar gibi, önce gidip kanunun belirlediği kıstaslara uyarak evlenmeleri, sonra isterlerse kendi dinleri neyi öngörüyorsa onu yerine getirmeleri esası kabul edilmiştir.[20]

III) Medeni Kanun Ve Kadının Özgürleşmesi:

Medeni Kanun'un kabulü ile kadınla erkek arasındaki eşitlik tam olarak sağlanamadıysa da, birçok alanda kadına haklar tanıyarak, onun bir birey olarak toplum içinde tanınması açısından önemli bir adım atılmış olmaktadır. Bu dönemde kadının aleyhine olan maddeler de daha sonra Medeni Kanun'un tekrar ele alındığı 4721 Sayılı Kanun ile değiştirilerek kadının erkekle eşit bir konuma getirilmesi sağlanmış, ataerkil bir aile modelinden kadınla erkeğin eşitliğinin ön plana çıktığı bir modele evrilmiştir. Böylece eşitliği sağlamak için adım adım ilerlendiği tespit edilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra ülke içinde hukuk birliğini sağlayacak Medeni Kanun, erkek ile kadın arasında tam olarak bir eşitlik sağlamamışsa da ortaya koyduğu kanun hükümleri kadının durumunu Osmanlı İmparatorluğu dönemiyle kıyaslandığında kadına daha fazla eşitlik alanı tanıdığı da bir gerçektir. Örneğin evlenecek kişilere ilişkin bazı sınırlamalar getirmiştir: Her şeyden önce erkeklerin birden fazla kadınla evlenmeleri imkanı ortadan kaldırılmıştır, kölelik de kaldırıldığı için cariyelik denen ve kadının cinsel istismarına yol açan kurum da kabul edilmemiştir. Bundan başka Osmanlı İmparatorluğu döneminde çocuk denecek yaşta evlenmelere izin verilmekteydi. Yeni düzenlemeyle, kural olarak 18 yaş evlenme yaşı olarak belirlenmiş istisnai hallerde ise kızların 15, erkeklerin ise 17 yaşından önce evlenmeleri engellenmiştir (Önceki MK. m. 124). Evlilik işlemleri düzenlenmiş, dini nikâhın hiçbir hükmü kalmamıştır. Tek başına "dini nikâh" adı altında yapılan törenin evlenmenin varlığı üzerinde hiçbir etkisi yoktur, böyle bir evlenme yok hükmündedir. Dileyenin resmi nikâhtan sonra yaptırabildiği dini nikâh, laik düzene geçilmeyle birlikte hukuken geçerliğini yitirmiş bulunmaktadır. Evlenmenin geçerli olabilmesi için gelinle damadın birlikte resmi nikâhı kıymaya yetkili olan kişinin huzuruna birlikte gitmeleri gerekmektedir. Bu yolla, vekâlet usulü kıyılan nikâhlar da tarihe

[19] İhsan Yılmaz, **Dynamic Legal Pluralism and the Reconsruction of Unofficial Muslim Laws in England, Turkey and Pakistan**, Londra Üniversitesi, Oryantal ve Afrika Araştırmaları Bölümü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Londra, 1999, s. 85.

[20] Ziyaeddin Fahri, Fındıkoğlu; **Essai Sur la Transformation du Code Familial en Turquie,** s. 58.

karışmış olmaktadır. İslam hukukuna göre, sadece iki kişinin arasında yapılan bir akit olan evlenme, yine bir akit olarak düzenlenmekle birlikte, devletin denetlediği bir tören haline gelmiştir. Bu kanunla, kadın, kocanın ve babanın vesayeti altında olmaktan kurtulmuş, istemediğinde evlenmeme hakkını elde etmiş ve birçok açıdan özgürleşmiştir.

Evlenmeye ilişkin değişiklikler getirilirken, boşanma da unutulmamıştır. Kadının boşanma hakkını kullanması söz konusu olmuş, hülle ve mut'a nikahı da kaldırılmıştır. Erkekler gibi kadınlar da Medeni Kanun düzeninde kanun çerçevesinde boşanma haklarını kullanabilecekler, erkeğin hatası söz konusu olduğunda nafaka hakkına da sahip olabileceklerdir.

Bunun dışında sadece aile hukukuna ilişkin değil, bir bütün olarak kanun ele alındığında miras hukuku açısından da kadınların lehine değişiklikler yapıldığı tespit edilmektedir. Daha önceki hukuk düzeni ile karşılaştırıldığında daha az pay miras alırken, bundan böyle erkeklerle eşit bir şekilde miras payının hesaplanacağı ortaya koyulmuştur.[21] Bu Medeni Kanun'un kadını bir kez daha eşit bir birey olarak tanıdığının delilidir.

Medeni Kanun'un geneline bakıldığında, daha önce yapılan düzenlemelerden çok farklı olarak kadının durumunun iyileştirildiği, erkeğe eşite yakın bir konuma sahip olduğu saptanabilir.[22] Kadın hakları açısından bir önceki döneme oranla inanılmaz haklar getiren Medeni Kanun, zamanla kadın-erkek eşitliğini tam olarak sağlamadığı için (kadınla erkeğin evlenmesindeki yaş sınırının farklılığı, aile reisinin erkek olması, evlenen kadının çalışabilmesi için kocasından izin alması gereği, kadının ikametgâhının kocanın ikametgâhı olması, çocukların eğitiminde son sözün babada olması gibi) eleştiri oklarına hedef olmuştur.[23] Bunun nedeni ise o dönemlerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin dikkate alınmaması, bunun yerine biyolojik olarak cinsiyet farklılıklarının esas alınmasıdır. Nitekim, daha sonraları Avrupalılaşma yolunda koyulan hedeflere bir kez daha yaklaşmak için Medeni Kanun'un konumuzla ilgili olan bölümlerinde de değişikliklere gidilmiştir.[24] Bunda kadın derneklerinin, baronun çalışmalarının önemli bir rol oynadığını eklemek yerinde olacaktır.

---

[21] Aytekin, Ataay; "Bir İnkılap Olarak Medeni Kanun", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1980, s. 55

[22] Erol Cansel, "**Medenî Kanunda Kadın Erkek Eşitliği İlkesinin Değerlendirilmesi (Mukayeseli Hukuk)**", Ankara, Medenî Kanun'un 50. Yılı, Sevinç Matbaası, 1977, s. 38.

[23] Bu konuda ayrıntılı bilgi için Bkz. Reyhan Yılmaz, "**M.K.'nun Ayrımcı Yasa Maddeleri**", Türk Medeni Kanunu'nun Vazgeçilmez Özü, Eskiyen Sözü, İstanbul Barosu Başkanlığı Türk Hukukçu Kadınlar Derneği Çalışma Toplantısı, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 1996, s. 93-96. Ayrıca Bkz. Cansel, **Medeni Kanun'da Kadın Erkek Eşitliği İlkesinin Değerlendirilmesi**, s. 38-42.

[24] Bu nedenle, kaynaklık eden İsviçre MK'unun kadın-erkek eşitliğini sağlamamış olması nedeniyle ataerkil özellikler taşıdığı ileri sürülerek eleştirildiği de bir gerçektir. Serozan, "**Cumhuriyet ve Medeni Kanun**", s. 751. Ayrıca Bkz. Şirin Tekeli, "**Türk Kadının Siyasal Hayattaki Yeri**", Der.: Nermin Abadan-Unat, İstanbul, Türk Toplumunda Kadın, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Çağ Matbaası, 1979, s. 398.

IV. Medeni Kanuna Karşı Gelişen Toplumsal Direnç ve Çözümler:

Geleneğin toplumsal olarak yaygın bir kabul gördüğünü, bu geleneğin kimi zaman ahlak kuralı olarak kabul edildiğini söylemek mümkündür. Geleneklerin ve ahlak kurallarının zaman içerisinde iktidar tarafından desteklenerek kanunlaşması gündeme gelebilir. Ancak, aşağıda incelenecek konulardaki yaygın kabulün bir kanunlaşma sürecine gitmesi bu sistem içerisinde mümkün gözükmemektedir. Temelden bir anlayış ve dünya görüşüne ilişkin bir değişiklik yaşanmadığı sürece, bu geleneklerin ortadan kaldırılması için gereken tüm kaynakların seferber edilmesi, devletin bu konuya eğilmesi gerekmektedir. Bu konunun sadece sivil toplum kuruluşlarına bırakılmaması, devletin de güçlü bir hukuk devleti olduğunun göstergesi olacaktır.

Bu kurallar, toplumsal bir olgu olarak varlıklarını çok açık bir biçimde göstermektedirler. Bu kuralların tekil bir bilinç taşımadıkları, bireye dışarıdan kendisini dayatabilme özelliğine sahip olduğunu gözlemlemek mümkündür. Onlara karşı konulmak istendiğinde, toplumun baskısı kendisini belli etmeye başlamaktadır. Bu baskıdan kaçmak ve toplumla uyum halinde yaşamak için uygulanan bu kurallar, zaman içerisinde "tortulaşmaya ve kendisini yansıtan tekil olaylardan soyutlanmasına yol açan bir çeşit istikrar" kazanmaya başlar.[25] Ayrıca bu geleneklerin hem kolektif olarak, hem de yüzyılların bir eseri olarak aile içerisinde verilen eğitimle onlara saygı göstermenin öğrenilmesiyle, bir otorite kazanması da sözkonusu olmaktadır.[26] Tüm bu özellikler, hukuk düzenimize aykırı olsa da, bu geleneklerin yaygın bir uygulamayla kabul görmesi desteklenmektedir.

Hukuki düzenlemelere temelden ters düşen bu kurallar, uygulandıkları yerlerde, sosyolojik olarak hukuk kuralı sayılabilecek denli güçlü kurallardır, çünkü" toplumdaki sosyal normların taşıdığı sosyo-etik denge, hukuki olarak tanımlanmamış olsa da, belli bir iktidar tarafından desteklenerek yaptırım uygulanıyorsa –pozitif hukuk sistemi olarak değil, fakat sosyolojik olarak- hukuk kuralı durumundadır".[27] Bu ifadede sözü geçen iktidar, devlet iktidarı değildir, ama bu kuralların bu denli köklü bir şekilde uygulanmasını sağlayan tarihsel bir geçmişin yanında kimi zaman yerel, bölgesel iktidarlar da vardır.

Hukuk sisteminin dışında kalan bu uygulamaların ortak özelliği, ataerkil bir aile yapısını gerektirmesi, kırsal alanlarda sıklıkla görülmesi[28], insana özellikle de kadına birey olarak değer verilmemesi, eğitim düzeyinin düşük olması, ekonomik olarak eşit bir refah düzeyini yakalayamayan bölgelerde

[25] Emile Durkheim, **Sosyolojik Metodun Kuralları**, Çev.: Enver Aytekin, İstanbul, Sosyal Yayınlar, 1994, s. 39-40.
[26] Durkheim, **Sosyolojik Metodun Kuralları**, s. 44.
[27] M. Tevfik Özcan, **İlkel Toplumlarda Toplumsal Kontrol**, İstanbul, Özne Yayınları, 1998, s. 37.
[28] Ahmet Tugaç, "**Kırsal Topluluklarda Değişmeler**", Türkiye Coğrafi ve Sosyal Araştırmalar'dan Ayrı Bası, 1974, s. 314.

uygulanmasıdır. Ayrıca bunların genel olarak evlilik kurumunu hazırlayan geleneklerle ilgili olduğu da dikkati çekmektedir.

Her ne kadar ülkemizde teknoloji üretimde kullanılmaya başladıysa da, kırdan kente göçün kent içerisinde kır hayatını yaşatacak kadar büyük alanlara yayıldığı görülse de, tüm bunların getirdiği değişikliklerin varolan aile yapısına ilişkin geleneksel normların değişme sürecine çok fazla etki etmediği, ettiğinde de bu sürecin yavaş işlediğini gözlemlemek mümkün olmaktadır.[29] Gecekondulaşma sürecinin 1950'lerde başladığını göz önünde tutarsak, geçiş süreci içindeki ailenin zamanla modernleşeceği tezini çürütürcesine, bu bölgelerde halen modern aile yapısına rastlanmamaktadır.[30] Değişimi gerçekleştirecek modern kurumlar ve şehir hayatına ilişkin düzenlemeler eksik olunca, köyden kente göçenler, köyde edindikleri alışkanlıkları ve sahip oldukları ilişkileri ön plana çıkarmışlardır. [31] Dolayısıyla, bu yapının değişmesine herhangi bir etki etmek isteniyorsa, bu hususun da dikkate alınması yerinde olacaktır: Aile dört duvar arasında kalan ve içine girilmesi zor bir kurumdur.

Berdel, kumalık, küçük yaşta evlenme, imam nikahı, kadının çalışmaması, ev işlerine ve yaşlı ve çocuk bakımına vaktini hasrederek kamusal alanda varlığının az olması gibi hukuk sisteminin dışında kalan ancak toplumsal kabul gören örf ve adetler aslında toplumun kanayan yaralarıdır. Bu konularda kanunların etkisini yitirmesi ve geleneklerin egemen olması, siyasal gücün dikkatini özellikle çekmesi gereken bir olgudur. Kanunların neden uygulanmadığı, bu konuda bir zafiyetin neden ortaya çıktığı araştırılmalı ve bu konu ciddiye alınmalıdır. Medeni Kanun'un evlenmenin oluşma aşamasına ilişkin düzenlemesinin yerine, bireylerin birbirlerine yönelik davranışlarının yazılı olmayan bir hukuka dönüşmesi ve bu hukukun yazılı hukukla çelişmesi sorununu devlet ele almalı ve harekete geçmelidir. Konuyla ilgili önlemler alınırken de konunun çok yönlü ve çok kapsamlı düşünülmesi gerekmektedir, yoksa berdeller yapılmaya, akraba evliliklerinden sakat çocuklar doğmaya, küçük yaşta dini nikahla evlendirildiği için eğitim alamayan ve doğururken ölen, resmi nikahı olmadığı için sosyal güvencesi olmayan, evlenirken eşini seçemeyen mutsuz insanların varlığı devam edecektir. Bu durum ailenin kurulması ile sınırlı değildir. Medeni Kanun'un kapsamındaki birçok konuda durum benzerlik gösterir: Hala kız çocuklarının miras hakları söz konusu olduğunda, onların nasıl devre dışı bırakılacağı tartışılmaktadır ya da kanuna karşı hile yapılamıyorsa madem ki miras bırakmaktan kaçılamıyor o zaman hiç değilse en verimsiz arazilerin onlara nasıl bırakılacağı üzerinde kafa yorulmaktadır. Bu durum eğitimden yoksun bırakılmaya çalışılan kız çocuklarını ekonomik açıdan da kötü yönde etkilemektedir. Ege kıyılarında turizm hareketlenmeden önce kız çocuklarına deniz kıyısında tarım yapılamayan

[29] Kocaeli ilinin Delihasanlar köyüne ilişkin yapılan bir araştırma da tezimizi destekler niteliktedir. Bkz. Altan Eserpek, "**Türk Köy Ailesinde Değişme**", Sosyolojide Son Gelişmeler ve Türkiye'deki Etkileri, Der.: Mahmut Tezcan/Nilgün Çelebi, Ankara, Unesco Türkiye Milli Komisyonu, 1993, s. 192-197.
[30], s. 24.
[31] Mübeccel Kıray, "**Modernleşmenin Temel Süreçleri**", Toplumsal Yapı Toplumsal Değişme, İstanbul, Bağlam Yayınları, 1999, s. 367.

arazilerin bırakılması, erkek çocuklara iç kesimlerin ayrılması örneğinde olduğu gibi, talih her zaman kız çocuklarının yüzüne gülmemektedir.

Seksen seneyi aşkın bir zaman diliminde birçok ilerleme kaydedilmesine rağmen toplumun bir kesimi medeni hukukun uygulamasının dışında yaşamaya devam etmektedir. Hukuk kuralları yükümlülükler yükler ama haklar da tanır. Eğer hukuk kurallarının dışında bir yaşam yaşanıyorsa, tanınan haklardan da yararlanmak mümkün olmaz. Bunlardan yararlanmamak bireysel bir tercih ise sorun yoktur ama hukukun dışında kalan geleneklere uygun davranma nedeniyle özellikle kadınlar ve çocuklar böyle bir tercih yapmadıkları halde madur olmaktadırlar. Örneğin Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde 12 yaşındayken berdel usulüyle evlendirilen ve erkek çocuk doğurmadığı için kendisine baskı yapan eşinden kaçınca, töre gereği, saklandığı çeyiz sandığında, eşi, kardeşi, amcası ve kayınbiraderi tarafından kalaşnikoflarla taranarak öldürülen 20 yaşındaki Gülistan Gümüş[32] olayında görüldüğü gibi, berdel, küçük yaşta evlendirme, imam nikâhı, erkek çocuk doğurma zorunluluğu, kadının sosyolojik olarak "boşanma hakkı"nın olmaması, kanunların uygulanmasındaki yetersizlik, bölgesel normların etkinliği… hepsi bir arada görülmektedir. Kırkdört kişinin öldürüldüğü bu olayda yine berdel, kan davası, resmi nikahtan önce yapılan imam nikahı yine bir yumak gibi sarmalanmış bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu unsurların bir arada olması tesadüfi değildir. "Töre"nin etkin olarak uygulandığı yerlerde berdel, resmi nikâhtan önce kıyılan imam nikâhı, başlık parası, çokeşlilik, töre cinayeti birlikte, yan yana yaşamaktadırlar. Bunların hepsi bir diğerine zincirleme bağlıdırlar. Bu geleneklerin ortaya çıkış nedenlerinin birbirlerine bağlı olduğu gibi…

SONUÇ:

Elbette hukuk bir enstrüman olarak kullanılabilir ve hukuk yoluyla toplumda bazı şeylerin değişmesi beklenebilir. Ancak tüm bir toplumun değişimi hukuk yoluyla beklemek hukuka ilişkin beklentiyi yüksek tutmak anlamına gelebilir. Yukarıda sözü geçen geleneklerin sadece hukuk eliyle ortadan kaldırılması mümkün değildir. Bu, hukuktan çok şey beklemek olur. Sorunun çözümü için yaşayan hukukla yazılı kuralların çeliştiği noktada buna neden olan etkenlerin belirlenmesi gerekmektedir. Elbette hukuk kurallarının etkili bir şekilde uygulanması devlet iktidarı açısından varolan boşluğun giderilmesi açısından önemli olacaktır. Düzenli bir şekilde uygulanan kurallar, toplumda o kurallara uyulması gerektiği, aksi takdirde yaptırımların işletileceği izlenimini yerleştirecektir. Ancak bunun dışında alınacak başka önlemler de vardır. Bu önlemlerin ne olduğunu herkes bilmektedir. Uzun yıllardır bunlar siyasetçilerin, sivil toplum kuruluşlarının, gelmiş geçmiş bütün iktidarların, Türk aydınlarının

[32] Özgür Cebe, "**Töre Cinayeti Sanıklarına Ağırlaştırılmış Müebbet İstemi**", http: arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=6621932 (31.5.2007).

dilindedir. Ülker Gürkan, 1969'da toplumsal değişmeye engel olan etkenleri sıralamıştır. [33] Bu engellerin toplumun bazı kesimlerinde aradan geçen bunca yıla rağmen hala aşılamadığını görmek üzücüdür.

Diğer yandan, Türkiye 2002'de yapılan Medeni Kanun değişikliği ile daha da batılı bir kanuna sahip olmuştur. Bu değişiklikte bu defa aydın kadınların da çabaları yatmaktadır, ancak her Türk kadınının aynı taleplere sahip olduğunu söylemek zordur. Bu nedenle Türk kadınlarını üçe ayırmak mümkün olabilir: Medeni Kanun'un tanıdığı hakların farkında olan ve gerektiğinde kullanan bir kadın kitlesi vardır, ayrıca sayıca az da olsa bu hakların kendilerine tanıdığı hakların çok daha ilerisinde bir yaşam tarzını sürdüren, okumuş, aydın, bilinçli kadınlar da vardır. Bunun yanında Medeni Kanun'un kendisine tanıdığı hakların gerisinde yaşayan, haklarını bilmeyen, eğitim haklarını da çok fazla kullanamamış - hatta okuma yazma bilmeyen- yoğun bir kadın nüfusu mevcuttur. Burada modernleşmeyle değiştirilmek istenen, üzerinde durulan imge geleneksel kadındır. Geleneksel kadın imgesi, üretime katkısı ve evde söz hakkı olmayan, statüsü düşük, eğitim almamış, gelecek endişesi içinde olan, geleneksel değerlere sıkı sıkıya bağlı, değişimden korkan bir kadını yansıtmaktadır.

Amaç elbette herkesin haklarını ve ödevlerini bilebileceği bir hukuk düzeni yaratmak olmalıdır, yoksa toplumsal mühendislik iyiniyetli ancak tamamlanmamış bir çabayı ifade edecektir. Resepsiyonun hedefine ulaşması için erkek egemen anlayışın kırılması için erkeklerin eğitiminin yeni bir anlayışla ele alınması, kadınların eğitilmesi, kadınlara verilen mikro kredi olanaklarının artırılması, medyanın etkili bir şekilde kullanılması, az gelişmiş olan bölgelere ekonomik yatırımın yapılması, terörün sona erdirilmesi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde toprak dağılımını sağlayacak bir reformun yapılması, kuraklığa ilişkin tedbirlerin alınması, göçün sona erdirilmesi, iletişim olanaklarını artıracak yol, internet, telefon gibi altyapıların yapılması, her insanın birey sayılacağı toplumsal bir anlayışın yerleştirilmesi gerekmektedir. Toplumsal dönüşümün tüm bunlar yapıldıktan sonra hedefine ulaşması beklenebilir.

[33] Gürkan, Ülker; "**Sosyal Değişmeler**", Ankara, Prof. Dr. Yavuz Abadan'a Armağan, Sevinç Matbaası, 1969, s. 485-487.

KAYNAKÇA

Ahmet, Kılıçoğlu; "Medeni Kanunumuzu Nasıl Değiştirdik", Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.: 22/3, 2016.

Ahmet, Tugaç; "**Kırsal Topluluklarda Değişmeler**", Türkiye Coğrafi ve Sosyal Araştırmalar'dan Ayrı Bası, 1974.

Altan, Eserpek; "**Türk Köy Ailesinde Değişme**", Sosyolojide Son Gelişmeler ve Türkiye'deki Etkileri, Der.: Mahmut Tezcan/Nilgün Çelebi, Ankara, Unesco Türkiye Milli Komisyonu, 1993.

Aytekin, Ataay; "Bir İnkılap Olarak Medeni Kanun", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1980.

Bihterin Vural Dinçkol; **Atatürk Devrimi**, İstanbul, Der Yayınları, 2001.

Bülent, Tahiroğlu; "**Tanzimat'tan Sonra Kanunlaştırma Hareketleri**", Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, İstanbul, İletişim Yayınları, C.: II, 1985.

Cahit, Can; **Hukuk Sosyolojisi ve Tarihi Açısından Resepsiyon**,

Cem, Baygın; "**Atatürk'ün Hukuk Devrimi**", Atatürk'ün 125. Doğum Yılında Armağan, Erzincan, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2007.

Emile, Durkheim; **Sosyolojik Metodun Kuralları**, Çev.: Enver Aytekin, İstanbul, Sosyal Yayınlar, 1994.

Erol, Cansel; "**Medenî Kanunda Kadın Erkek Eşitliği İlkesinin Değerlendirilmesi (Mukayeseli Hukuk)**", Ankara, Medenî Kanun'un 50. Yılı, Sevinç Matbaası, 1977.

Gotthard Jaeschke, "**Türk Hukukunda Evlenme Akdinin Şekilleri**", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.: XVIII, 1952.

Halil, Cin; **İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1974.

Halis, Çetin; "**Gelenek ve Değişim Arasında Kriz: Türk Modernleşmesi"**, Doğu-Batı, Yıl: 7, Kasım, Aralık, Ocak 2003-2004.

Hamide, Topçuoğlu; **XIX. Yüzyıl Sosyologlarında Hukuk Anlayışı**, Ankara, Ajans-Türk Matbaası, 1961.

Hidayet, Aydıner; "**Biz ve Kanunu Medenimiz**", İş, Türk Medeni Kanunun XV. Yıl Nüshası, No: 30-31, C.: VIII, 1941.

İhsan, Yılmaz; **Dynamic Legal Pluralism and the Reconsruction of Unofficial Muslim Laws in England, Turkey and Pakistan**, Londra Üniversitesi, Oryantal ve Afrika Araştırmaları Bölümü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Londra, 1999.

İlber, Ortaylı; **Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2006.

İştar B. Gözaydın, "**Türkiye Hukukunun Batılılaşması**", Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık, C.: III, İstanbul, İletişim Yayınları, 2004.

Kemal Oğuzman/ Nami Barlas; **Medeni Hukuk Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, İstanbul, Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., , 2007.

Mehmet, Akad; "**Türk Hukuk Tarihi Üzerine**", Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, 2006.

M. Tevfik, Özcan; **İlkel Toplumlarda Toplumsal Kontrol**, İstanbul, Özne Yayınları, 1998.

Mübeccel, Kıray; "**Modernleşmenin Temel Süreçleri**", Toplumsal Yapı Toplumsal Değişme, İstanbul, Bağlam Yayınları, 1999.

Nilüfer, Göle; **Modern Mahrem,** İstanbul, Metis Yayınları, 2004.

Norbert, Rouland; **L'Anthropologie Juridique**, Paris, PUF, 1990.

Orhan, Türkdoğan; "**Sosyolojide Yöntem ve Kuramlar. Sosyal Araştırmalarda Metodolojik Yaklaşım**", Sosyolojide Son Gelişmeler ve Türkiye'deki Etkileri, Der.: Mahmut Tezcan/ Nilgün Çelebi, Unesco Türkiye Milli Komisyonu, Ankara, 1993.

Özgür Cebe, "**Töre Cinayeti Sanıklarına Ağırlaştırılmış Müebbet İstemi**", http: arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=6621932 (31.5.2007).

Pierre, Rosanvallon; **Refah Devletinin Krizi,** Ankara, Dost Kitabevi, 2004.

Reyhan, Yılmaz; "**M.K.'nun Ayrımcı Yasa Maddeleri**", Türk Medeni Kanunu'nun Vazgeçilmez Özü, Eskiyen Sözü, İstanbul Barosu Başkanlığı Türk Hukukçu Kadınlar Derneği Çalışma Toplantısı, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 1996.

Rona, Serozan; "**Cumhuriyet ve Medeni Kanun**",

Serim, Timur; **Türkiye'de Aile Yapısı**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1972.

Şirin Tekeli, "**Türk Kadının Siyasal Hayattaki Yeri**", Der.: Nermin Abadan-Unat, İstanbul, Türk Toplumunda Kadın, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Çağ Matbaası, 1979.

Sami, Okay; "**De Quelques Problèmes Résultant de la Réception en Turquie**", Annales de la Faculté d'Istanbul, C.: 5, S.: 6, 1956.

Tezer, Taşkıran; **Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Kadın Hakları**, Ankara, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları, No: 5, 1973.

Ülker, Gürkan; "**Türk Devleti ve Kadına Yönelik Hukuk Politikası**", 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek, Ankara, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 1997.

Ülker Gürkan, "**Hukuk Devletinde Kadın Hakları ve Türkiye'deki Uygulaması**", İstanbul, HFSA, C.: 3, Alkım Yayınevi, 1996.

Gürkan, Ülker; "**Sosyal Değişmeler**", Ankara, Prof. Dr. Yavuz Abadan'a Armağan, Sevinç Matbaası, 1969.

Yasemin, Isıktaç; **Hukuk Normunun Mantıksal Analiz ve Uygulaması**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1999.

Zafer, Toprak; "**II. Meşrutiyet Döneminde Devlet, Aile ve Feminizm**", Ankara, Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, C.: I, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1992.

Zerrin, Ediz; **Atatürk ve Kadın Hakları**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1988.

Zeynep Özlem, Üskül Engin; Türkiye'de Evlenmenin Evrimi, İstanbul, Beşir Kitabevi, 2008.

Ziyaeddin Fahri, Fındıkoğlu; Essai Sur la Transformation du Code Familial en Turquie, Paris, Berger-Levravet, 1936.